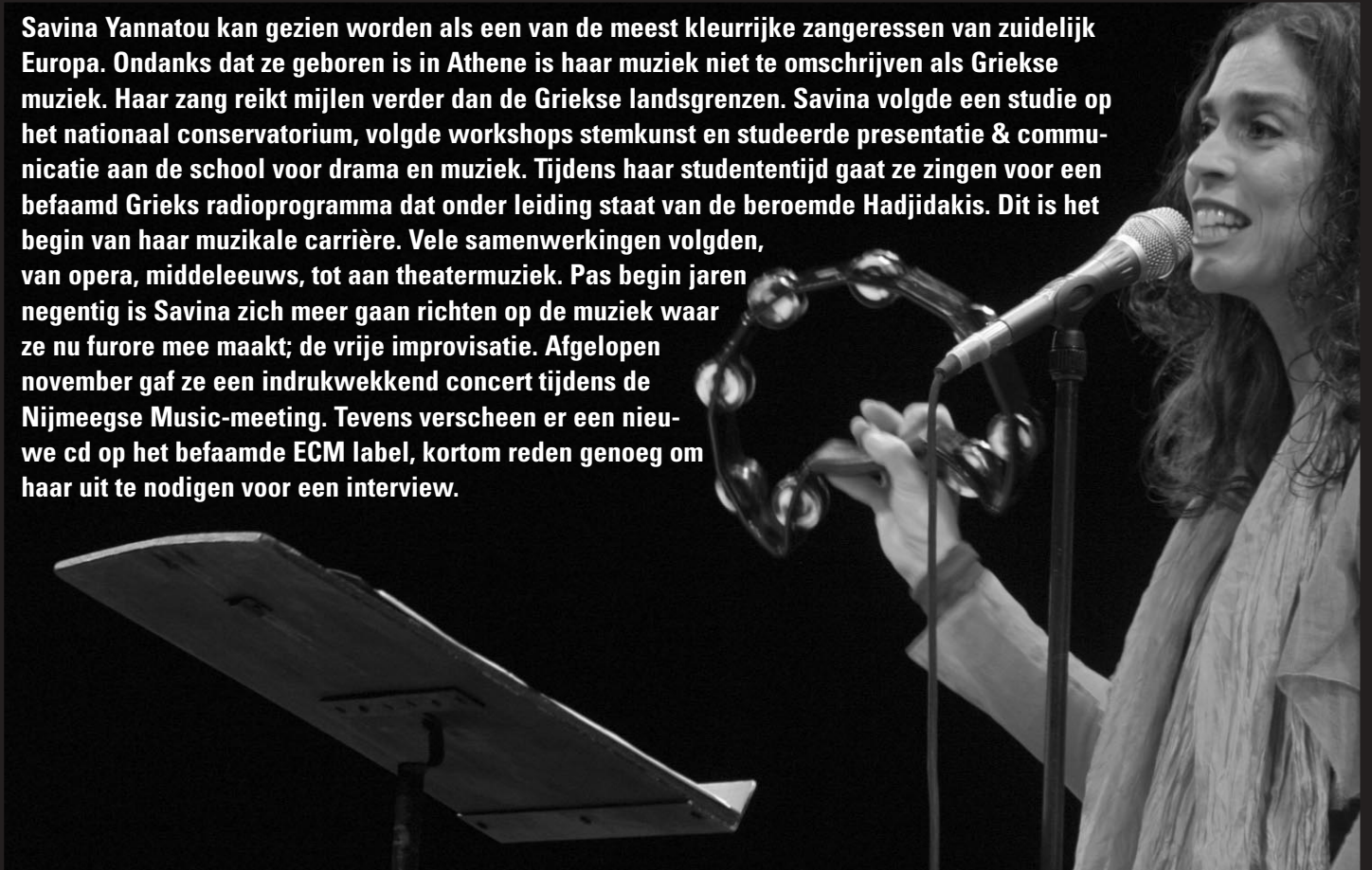

DE STEMKUNSTEN VAN SAVINA YANNATOU

Savina Yannatou kan gezien worden als een van de meest kleurrijke zangeressen van zuidelijk Europa. Ondanks dat ze geboren is in Athene is haar muziek niet te omschrijven als Griekse muziek. Haar zang reikt mijlen verder dan de Griekse landsgrenzen. Savina volgde een studie op het nationaal conservatorium, volgde workshops stemkunst en studeerde presentatie & communicatie aan de school voor drama en muziek. Tijdens haar studententijd gaat ze zingen voor een befaamd Grieks radioprogramma dat onder leiding staat van de beroemde Hadjidakis. Dit is het begin van haar muzikale carrière. Vele samenwerkingen volgden, van opera, middeleeuws, tot aan theaternieuw. Pas begin jaren negentig is Savina zich meer gaan richten op de muziek waar ze nu furore mee maakt; de vrije improvisatie. Afgelopen november gaf ze een indrukwekkend concert tijdens de Nijmeegse Music-meeting. Tevens verscheen er een nieuwe cd op het befaamde ECM label, kortom reden genoeg om haar uit te nodigen voor een interview.

Tekst: **Eelco Schilder** Foto's: **Finn Snaterse**

De eerste jaren in muziek

Ik ben heel benieuwd hoe je geïnteresseerd bent geraakt in muziek. Ik weet te weinig van de Griekse cultuur om te weten of dit met de papepel naar binnen wordt gegoten of dat je op een andere manier de muziek dient te ontdekken.

Savina: 'Als ik heel eerlijk ben kan ik me pas vanaf ongeveer mijn achtste herinneren welke muziek me boeide. Ik luisterde toen vooral naar de beroemde zangeres Vicky Leandros. Ik moet er een beetje bij lachen, want het is zo anders dan de muziek waar ik zelf mee bezig ben en waar ik nu graag naar luister. Ik ben actief in de muziek verzeild geraakt door mijn zus. We hadden op onze school een heel goed koor, wat in die tijd in Griekenland een zeldzaamheid was. Mijn zus zong in dit koor en dat wilde ik ook. Ze leerde me thuis liedjes, kleine technieken maar toch was het vooral veel samen zingen. Uiteindelijk was het zo ver dat ik zelf ook bij het koor mocht komen zingen. Het repertoire bestond vooral uit renaissancemuziek. Toch was dit belangrijk voor me, het was immers voor mij het eerste contact met zelf zingen. Het is een ervaring waar ik veel geluk mee had, omdat er maar weinig plekken waren waar je op zo'n manier met

muziek bezig kon zijn. Ik begon toen ook steeds meer de Griekse muziek te waarderen, de muziek is vaak zo direct en licht, bijna alsof het gezongen werd door engeltjes. Dat was toen voor mij de ideale stem, zo wilde ik ook zingen.

Ik kwam pas voor het eerst in aanraking met de meer traditionele muziek toen ik een jaar of vijftientig was. Een componist vroeg me of ik Griekse wiegenliederen zou willen zingen. Ik heb daar 'ja' op gezegd zonder dat ik eigenlijk wist waar ik mee bezig was. Ik deed mijn best, maar wist echt nog niets van traditionele muziek en de manier van zingen die daar bij hoorde. Dit had tot gevolg dat ik behoorlijk onzeker dit project ben aangegaan. Toch is het wel het begin geweest van waar ik nu uiteindelijk qua muziek terecht ben gekomen.'

De ontwikkeling van een eigen stijl

De manier van zingen die je nu hanteert is een hele persoonlijke interpretatie van verschillende stijlen. Hoe heb je je eigen stijl ontwikkeld?
Savina: 'Ik vind het belangrijk om te zeggen dat ik mezelf niet zie als een zangeres van traditionele liederen. Ik gebruik de muziek, traditionele manieren van zingen, als basis voor wat ik doe. Het is zo moeilijk om een traditie goed en exact te vertolken, dat is iets

wat ik helemaal niet ambieer. Ik ben bij de manier van zingen die ik nu heb zwaar beïnvloed door de zangeres Diamanda Galas. De manier waarop zij met zangtechnieken omgaat, geluiden kan maken met haar stem, dat pakt me. De manier van werken die ik zelf gebruik is in de eerste plaats veel luisteren. Ik hoor muziek, uit welke cultuur dan ook, en zoek naar technieken, geluiden en melodieën die mij aanspreken. De tweede stap is dan het exact na gaan doen van het lied. Dit om technieken te leren beheersen en om uitspraken fatsoenlijk te krijgen. Op een gegeven moment ga ik het lied zingen zonder te luisteren naar de oorspronkelijke versie. Elke keer dat ik het lied dan vertolk vinden er kleine veranderingen plaats. Voor de duidelijkheid, ik verander de melodie niet, dat is en blijft de basis. Het is de zang waar ik mee speel en mijn eigen weg in volg. Alleen bij Arabische nummers werk ik ook aan de melodie, omdat dit zulke complexe muziek is met technieken die ik niet beheers, dat ik de melodie wel moet aanpassen. Uiteindelijk is er een heel nieuw lied ontstaan waarin ik klankkleuren en geluiden uit allerlei windrichtingen met elkaar heb versmolten. Ook dit 'nieuwe' lied is nog maar een basis. Juist de improvisatie is voor mij belangrijk, ik moet kunnen spelen met de klanken. Zeker met de

groep waar ik nu mee speel is dat heel goed mogelijk. Stuk voor stuk zijn het topmuzikanten op hun eigen gebied. Sterke persoonlijkheden, maar met een groot respect voor elkaar. Ook zij willen improviseren en zo kan het gebeuren dat tijdens een concert de arrangementen van een muziekstuk als een verrassing op me af komen. In de toekomst zou ik dat graag nog veel verder willen doorvoeren. Mijn droom is muziek maken met enkel geluiden, geen woorden meer. Daarbij wil ik ook minimalistisch te werk gaan, denk ik. Het zijn nog gedachten, ideeën die door mijn hoofd spelen.'

Je werkt opvallend veel met muziek van buiten Griekenland, is het niet juist moeilijker om muziek die niet uit je eigen cultuur is te gebruiken en te veranderen?

Savina: 'Nee, dat is voor mij juist precies andersom. Ik zou het gewoonweg niet durven een cd te maken met liederen van mijn streek. Er zijn al goede vertolkingen, dit is mijn eigen traditie en het staat veel te dicht bij me om het te kunnen zingen op cd. Ik heb al moeite met een zanger uit de bergen die de muziek van mijn eiland gaat zingen. Ik kan dat niet aanhoren, de kleur in de stem klopt niet, je hoort dat het iemand van buiten is die een traditie, die niet van hem is, zo origineel

mogelijk probeert te zingen. Doordat muziek uit andere landen veel verder van me af staat, voel ik niet de drang iets in stand te houden. Ik neem wat hier en wat daar en creëer iets nieuws. Daarnaast zal ik een lied dat bij een bepaalde streek hoort nooit in die streek zingen, puur omdat ik weet dat dit heel gevoelig kan liggen. Weet je, ik weet niet zo goed hoeveel ik hierover moet vertellen. Het is iets waar ik veel over nadenk en best moeilijk vind. Ik heb daar nog geen kant en klare uitleg voor, daarom wil ik het hierbij laten.'

Ik ben dan wel nieuwsgierig hoe mensen in Griekenland jouw muziek plaatsen.

Savina: 'We hebben door de jaren heen een redelijk publiek opgebouwd. Dat is niet makkelijk, omdat vooral jonge mensen niet veel geld hebben en niet makkelijk naar een optreden komen. Daarnaast vinden veel mensen dat we moeilijke muziek maken. Volgens mij is dat overigens omdat de journalisten ons ooit als moeilijk hebben bestempeld en dat label dragen we nu nog steeds. Toch merk ik dat steeds meer mensen interesse krijgen, ze geven het aan elkaar door en kijken meer om het 'moeilijke' label heen. Toch denk ik dat, wat ik ook blijf doen, ik voor een grote groep altijd die moeilijke zangeres zal zijn.

Dat vond ik trouwens zo fijn aan het ECM

label, waar onze nieuwe cd op is verschenen. Dit label heeft een kleine traditie in geïmproviseerde muziek. De mensen daar begrijpen me als ik vertel wat ik met de muziek wil. De afstand tussen artistieke aspiraties en praktische zaken is daar ongelofelijk klein, omdat ik begrepen word. Door dit warme contact kunnen de band en ik de muziek maken zoals wij dat willen, het voelt veilig.'

Discografie:

Solo

Is king Alexander alive (1983 Lyra)

Traditional lullabies (1985 Lyra)

Rosa das rosas (2000 Lyra)

Pao na po synnefo (2002 Lyra)

Met Primavera & Salonico

Spring in Salonica (1995 Lyra)

Songs of the mediterranean (1998 Lyra)

Virgin Maries of the world (1999 Lyra)

Terra nostra (2002 ECM)

